

CORPORATIILE MULTINATIONALE SI GLOBALIZAREA

Nicoleta Georgeta BUGNAR, Maria Madela ABRUDAN, Liana MESTER

Universitatea din Oradea, Facultatea de Stiinte Economice

nico_bugnar@yahoo.com

Key words: globalization, international economics, trade

Abstract. The increase in international trade and investment, the emergence of free trade blocs and the opening of previously closed economies have led to greater global market opportunities than ever, but also to the threat of disruptions by antiglobalization forces. The global phase, which involves much more standardization of product and integration of activities across countries than had been the case in the multinational phase, started during the 1970'.

Termenul de „globalizare” a fost pentru prima data folosit de Theodore Levitt în lucrarea sa „*The Globalization of Markets*” (1985) pentru a caracteriza schimbarile care au avut loc în economia mondiala pe planul difuziunii rapide a productiei, comerțului, investițiilor si tehnologiei. La început, cum era de așteptat, conceptul a fost utilizat cu precadere în sens economic, ulterior, a dobândit si alte dimensiuni. De aceea, unii cercetatori au considerat necesar separarea lui ca proces, de eforturile de a-l folosi pentru definirea unei comportari normative si prescriptive a participantilor la înfaptuirea lui.[7] Ca atare, procesul a început sa fie prezentat în versiuni diferite, în aproape toate predominând argumentul ca el este inevitabil. Normele prescriptive au îmbracat însa forma politicilor economice interne si internationale.

Globalizarea, o notiune folosita în toate domeniile vietii economice tinde sa devina un cliseu al vremurilor contemporane. Termenul de global poate fi înțeles ca o largire, adâncire si accelerare a interconectarii la scara mondiala în toate aspectele vietii sociale contemporane, de la cultura la criminalitate, de la finante la sfera spirituala. [3] Interesant este faptul ca desi globalizarea este un fenomen relativ recent (sa nu uitam ca la sfarsitul celui de-al doilea razboi mondial tot ce însemna relatii economice internationale erau strict controlate si monitorizate de statele implicate) a cuprins întreaga planeta într-un interval de câteva decenii. Evolutia acestui termen a fost marcata în literatura de specialitate de o miscare între teza hiperglobalista - a caror adepti sustin ca traditionalele state-natiune au devenit unitati de afaceri nenaturale, chiar imposibile într-o economie globala [6] - si teza sceptica - care presupune respingerea ideii conform careia puterea guvernelor nationale si suveranitatea tarilor este afectata de internationalizare, afirmând ca globalizarea este mai degraba o motivatie politica convenabila pentru implementarea de catre marile puteri a unor strategii economice în anumite tari. [4] Peste divergentele dintre cele doua teorii se suprapun ideile asa numitor „transformativisti” care percep globalizarea ca o situatie în care nu se mai face o delimitare clara între intern si international, între operatiuni interne si externe, globalismul transformându-se într-o puternica forta, responsabila pentru marea restructurare a firmelor, a institutiilor de guvernare si a ordinii mondiale. [2]

Dincolo de interpretarile care se dau fenomenului de globalizare (discutii pe care le putem plasa la limita dintre economic si politic), din punct de vedere pragmatic orice proces economic global implica activitati comerciale, financiare, de management si marketing integrate pe mai multe piete, din tari diferite. Aceasta integrare se poate concretiza în marci identice, campanii de promovare asemanatoare, produse standardizate, retea de distributie mondiala, etc. toate coordonate pe mai multe piete din tari diferite; în ciuda termenului „global”, nu este necesar ca aceste activitati sa fie prezente pe toate sau aproape pe toate pietele lumii. În aceasta situatie, globalizarea nu este data de numarul de tari participante, ci de gradul de integrare si conexiune a

activitatilor economice desfasurate. Cu toate acestea, drumul globalizarii trebuie urmat cu atentie tinând cont de traditii si practici locale astfel încât, pe masurii aplicarii unor strategii globale sa nu apara inconveniente pentru comunitatea locala sau pentru angajatii din filiala respectiva.

Etapele premergatoare fenomenului de globalizare le putem considera ca fiind fazele „**internationala**” si „**multinationala**”; notiunea de „international” este un termen vechi, folosit în literatura de specialitate pentru a desemna orice activitate desfasurata pe teritoriul mai multor tari, în conditiile în care fiecare tara (sau activitatea desfasurata în fiecare tara) este privita si gândita în mod individual, cu luarea în considerare a diferentelor de mediu economic si politic, cultura, mentalitate, conditii naturale, etc.

Prima forma de manifestare a activitatii internationale s-a concretizat în comerțul cu bunuri si servicii desfasurate între tara de origine si pietele straine; ulterior aceste relatii s-au dezvoltat odata cu dezvoltarea societatii, pentru ca momentul de cumpăna sa apara dupa al doilea razboi mondial când multe dintre firme americane care activau în Europa sa ramăna pe acest teritoriu si sa se transforme în ceea ce cunoastem azi ca si corporatii multinationale. În timp ce celelalte tari participante la razboi erau preocupate cu reconstructia, firmele americane (mai ales cele care au activat în industria de armament, industria constructoare de nave, etc) au speculat oportunitatile pe care le ofereau anumite zone din Europa si Asia. Având controlul asupra tehnologiei si productiei, pe o piata externa destul de instabila, marcata de nevoi aceste firme au devenit furnizori internationali. Ulterior în scopul optimizarii acestor schimburi, anumite firme care s-au extins pe diferite piete prin actiuni specifice acestora, decid sa înfiinteze unitati de productie în strainatate, pe care le sustin singure sau în parteneriat cu colaboratorii locali, marcând astfel debutul abordarii „multinationale”. [1]

De vreme ce productia a început sa fie realizata în mai multe locatii, produsele au putut fi adaptate mai usor la cerintele pietei. Daca acum câteva decenii penetrare pietelor externe era apanajul unui numar redus de companii (marile companii multinationale), astazi asistam la o crestere a numarului de firme mici si mijlocii care au realizat ca oferta lor se preteaza si la piete foarte îndepărtate. Din perspectiva istorica, orice strategie economica multinationala presupune cunoasterea factorilor economici, sociali, culturali din fiecare tara precum si directia de urmat pentru o integrare a filialei în viata economica a regiunii. Pentru a evolua de la nivelul de „international” la cel de „multinational” anumite firme au interzis folosirea termenului de „extern” în politica lor tocmai pentru a evita sensul de separare a activitatii din propria tara de restul pietei externe. Aceasta s-a dovedit o metoda eficienta de a convinge angajatii sa priveasca lumea ca o entitate integrata si de a sprijini formarea unei culturi organizatorice globale.

O privire lucida asupra globalizarii trebuie sa ia în considerare nu numai avantajele, cât mai ales costurile, limitele si dilemele ei.

Problemele au devenit mai complexe din momentul în care cresterea interdependentei economice dintre tari care, în fond, tine de procesul globalizarii în sine, a început sa fie transpusa pe planul elaborarii unor acte normative, cu scopul de a prescrie o serie de strategii ale dezvoltarii bazate pe integrarea rapida a economiei mondiale.

Situatia s-a complicat în ultimele doua decenii, când problematica elaborarii unor strategii de dezvoltare regionala a fost preluata în parte de o serie de organisme internationale, care nu întotdeauna au reusit sa cunoasca în detaliu specificul local.

„Programele de ajustare structurala” ale Bancii Mondiale si Fondului Monetar International, „impuse” tarilor cu mari datorii externe ca un instrument de mentinere sub control a lumii financiare si a sistemelor economice, sunt elaborate în scopul de a ajuta aceste tari sa faca fata mai usor returnarii împrumuturilor. Rolul [5] ajustarile structurale este: pe de o parte, de a restructura economiile tarilor mai putin dezvoltate astfel încât ele

sa faca fata mai bine serviciului datoriei externe, iar, pe de alta parte, de a determina schimbari macroeconomice fundamentale care sa le orienteze spre un model economic „monocultural”, compatibil cu cererile tarilor dezvoltate. El sustine însa ca aceste programe au accelerat procesul globalizarii.

Pe de alta parte, multe tari care au dat curs acestor programe au cunoscut un declin drastic al veniturilor, cu aproape 15% în medie în America Latina si 30% în Africa Subsahariana, numai în perioada anilor '80. Din acest motiv, economistul canadian Michel Chossudovsky, care a întreprins unele studii asupra impactului programelor de ajustare structurala, sustine ca programele în cauza ar fi condus la „o forma de genocid economic”.

Datorita discrepantelor create în distributia produsului mondial, se impune întrebarea daca nu cumva globalizarea condamna unele natiuni la saracie totala. Chiar si datele statistice sunt contradictorii deoarece o serie de state au reusit sa iasa din cercul vicios al saraciei, altele, din pacate, au înregistrat o involutie economica ale carei cauze nu trebuie puse în întregime pe seama globalizarii. Astfel, *inechitatea* devine aspectul-cheie al relatiei dintre globalizare si dezvoltare.

Dani Rodrik, profesor de economie internationala la Harvard University, încearca sa raspunda la o serie de probleme strâns legate de tensiunile sociale generate de procesul globalizarii în lucrarea „*Has Globalization Gone too Far?*” (1997). El considera faptul ca integrarea economica internationala a împiedicat dezintegrarea sociala cea mai importanta schimbare în economia mondiala. Cauza majora a tensiunilor sociale consta în aceea ca globalizarea „a transformat fundamental relatiile de munca”. Munca obisnuita a muncitorilor dintr-o anumita tara poate fi acum usor substituita de munca muncitorilor din alte tari.

O alta tendinta a globalizarii este faptul ca în timp ce economia globala se extinde, obligatiile sociale ale guvernelor se restrâng. Aceasta tendinta are loc în conditiile în care „nevoia pentru asigurare sociala a marii majoritati a populatiei, care ramâne international imobila, nu s-a diminuat”.

În lucrarea „*Globalization and It's Limits*”, William Milburg atrage atentia asupra faptului ca, multi înteleag prin globalizare un proces de extindere a capitalismului în întreaga lume, datorita deturnarii conceptului globalizarii de la sensul sau real, capătând o nuanta institutionalizata: „Strict vorbind, economia globala este dominata de corporatiile multinationale si institutiile financiare care opereaza independent de frontierele nationale si consideratiile economice interne. Totusi, nu încape nici un dubiu ca economia mondiala este înca foarte departe de aceasta „paradigma supranationala”.

Fortarea acestui proces ar scoate în evidenta anumite puncte de vulnerabilitate care, în anumite momente, s-au manifestat si pâna acum. Daca omenirea nu va gasi mijloacele de a gestiona crizele, îndeosebi cele financiare, întregul proces va fi încetinit, iar consecintele negative, mai ales în plan social, se vor amplifica.

O alta varianta posibila ia în calcul cresterea decalajului economic dintre tarile bogate si cele sarace, acompaniata de sporirea nesigurantei veniturilor si locurilor de munca a miliarde de oameni.

Pe fondul acestei situatii nedorite, instabilitatea financiara la scara planetara ar creste si mai mult, sporind intensitatea si frecventa crizelor.

Aceasta ar obliga comunitatea internationala ca, prin organismele ei financiare specializate, sa adopte masuri severe de limitare a efectelor economice generate de globalizare, elaborând un nou cadru conceptual al dezvoltarii la scara mondiala, care sa tina seama într-o masura mai mare de interesele statelor cu posibilitati mai mici de afirmare competitiva.

Rezultatul acestei operatiuni va depinde tot de modul cum vor actiona fortele pietei, singurele în masura sa îndrepte asimetriile si dezechilibrele create de-a lungul anilor.

În această privință, cea mai gravă asimetrie produsă de globalizare până acum vizează distribuția puterii economice în lume. Dacă aceasta se va menține, multe state aparținând „lumii a treia” nu vor fi capabile să se integreze efectiv în economia mondială, rămânând la periferia ei.

Cu toate acestea, globalizarea va rămâne o forță dinamică, pentru creșterea și dezvoltarea economică, ai cărei potențial nu a fost pe deplin confirmat. Evoluția acestui proces prezintă nu numai riscuri, dar și oportunități.

O analiză obiectivă a procesului de globalizare atestă faptul că avantajele economice înclină mai mult spre țările dezvoltate și către marile puteri economice unde își găsesc originea societățile transnaționale. În acest sens acționează și mecanismul financiar mondial care prin instituțiile sale FMI, Banca Mondială, Organizația Mondială a Comerțului, dominate de marile puteri economice, avantajează într-o proporție covârșitoare țările dezvoltate implicate în acordarea de credite, în realizarea investițiilor străine directe.

În concluzie, globalizarea este o realitate probabil ireversibilă și orice țară care-și pregătește temeinic viitorul se vede nevoită să interfereze cu ea.

Bibliografie:

1. Danciu, Victor – *Marketing international. De la tradițional la global*, Ed. Economica, București, 2001
2. Giddens, A. – „Globalization: a keynote address”, *UNRISD News*, 15, 1996
3. Held, David; McGrew, Anthony; Goldblatt, David; Perraton, Jonathan – *Transformări globale. Politică, economie și cultură*, Ed. Polirom, București, 2004
4. Hirst, P. – „The global economy: myths and realities”, *International Affairs*, 73, 1997
5. Martin Khor – *Globalization: Implications for Development Policy*, Viena, 1996.
6. Ohmae, K. – *The end of nation state*, Free Press, New York, 1995
7. Popescu, I.; Bondrea, A.; Constantinescu, M.; – *Globalizarea – mit și realitate*, Editura Economica, București, 2004